

Jord- och skogsbruksutskottet

Statsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030 (SRR 7/2016 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet. Tidsfrist: 15.3.2017.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- regeringsråd Anja Liukko, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Pirkko Heikinheimo, miljöministeriet
- äldre forskare Aleksi Lehtonen, Naturresursinstitutet
- ordförande Markku Ollikainen, Klimatpanelen
- forskningsdirektör Yrjö Viisanen, Meteorologiska institutet
- specialforskare Sampo Soimakallio, Finlands miljöcentral
- verkställande direktör Jukka Ruusunen, Fingrid Abp
- verkställande direktör Harri Laurikka, Bioenergia ry
- ledande expert Mikael Ohlström, Finlands näringsliv rf
- direktör Pia Oesch, Finsk Energiindustri rf
- energiexpert Anssi Kainulainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- expert på energi och utsläppshandel Tuomas Tikka, Skogsindustrin rf
- verkställande direktör Kai Merivuori, Finlands Sågindustri rf
- ledande expert Kari Herlevi, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- vice ordförande Jussi Hirvonen, Finlands Närenergiförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- vice talman Mauri Pekkarinen
- Fingrid Abp
- Neste Abp
- Metsänhoitoyhdistys Keski-Suomi ry
- Olje- och biodrivmedelsbranschen rf.

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

Inget yttrande av
- Europeiska skogsinstitutet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I den nationella energi- och klimatstrategin läggs konkreta åtgärder och mål fram. Ambitionen är att Finland ska uppnå de energi- och klimatmål som ingår i regeringen Sipiläs regeringsprogram och som EU-staterna kommit överens om tillsammans fram till 2030 och konsekvent ska gå mot utsläppsmålen för 2050. Utgångspunkten för strategin är att på ett övergripande sätt analysera energi- och klimatpolitiken inom olika sektorer med avseende på utsläppsminskning, energipolitik samt tillväxt och sysselsättning.

I klimatavtalet från Paris är målet att den globala uppvärmningen ska ligga under två grader. Det innebär dock att global koldioxidneutralitet måste uppnås 2050–2100. Koldioxidneutralitet betyder att kolsänkorna binder lika mycket växthusgaser som det kommer ut utsläpp från olika källor. För att nå målet krävs det att utsläppen av växthusgaser minskar avsevärt och att kolsänkorna vårdas och stärks över hela världen de kommande decennierna.

För närvarande uppstår cirka tre fjärdedelar av växthusgasutsläppen till följd av energiproduktion och energiförbrukning, när den energi som används i trafiken räknas in. Utsläpp utkommer exempelvis också i industriprocesser, i husdjursuppfödning inom jordbruket och inom avfallssektorn. Strategin beskriver planeringsmekanismen för energi- och klimatpolitiken dels på internationell, dels på nationell nivå och lägger fram de centrala faktorer som EU:s interna energi- och klimatpolitik ska luta sig mot i fortsättningen för att våra nationella planer ska kunna omsättas. Den lyfter särskilt fram de långsiktiga målen mot ett utsläppsfritt samhälle starkt förankrat i förnybara energikällor.

Finlands mål på lång sikt är ett koldioxid neutralt samhälle, framhåller utskottet. Energi- och klimatpolitiken har tre dimensioner som ständigt måste vara i jämvikt med varandra när världen går mot ett koldioxid neutralt samhälle. Energisystemet måste vara obetingat kostnadseffektivt, möjliggöra samhällsekonomisk tillväxt, vara hållbart med avseende på i synnerhet konkurrensmöjligheterna för finländska företag på en global marknad, utsläppen av växthusgaser och miljön. Dessutom ska systemet garantera försörjningstrygghet. Energieffektiviteten står i fokus när det gäller att minska användningen av fossila bränslen och växthusgasutsläpp samt öka andelen förnybar energi. Utskottet understryker att det finns en del politikrisker för Finland med den tekniska utvecklingen och i synnerhet med den planerade regleringen i EU. Senare i utlåtandet går utskottet närmare in på frågorna.

Utskottet välkomnar åtgärderna i strategin, bland annat för att minska växthusgasutsläppen och användningen av stenkol och olja, för att trygga självförsörjningen inom energiområdet och för att höja andelen förnybar energi till mer än 50 procent av slutkonsumtionen på 2020-talet. Samtidigt framhåller utskottet att energi- och klimatstrategin bildar en sammanhållen policy på med-

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

ellång sikt tillsammans med den klimatpolitiska planen. Utskottet menar att energi- och klimatstrategin också främjar målen i strategin för bioekonomi.

Utgångspunkten för strategin är att på ett övergripande sätt analysera energi- och klimatpolitiken inom olika sektorer med avseende på utsläppsminskning, energipolitik samt tillväxt och sysselsättning. Utskottet vill i synnerhet framhålla att riktlinjerna för energi- och klimatpolitiken måste läggas upp på lång sikt. Å andra sidan måste det finnas tillräckligt stor flexibilitet i politiken för att man ska kunna fungera i förändrade förhållanden och i en ny omvärld.

Energi- och klimatstrategin är sammantaget sett en genomförbar plan med ambitiösa mål bland annat för att öka andelen förnybar energi, höja självförsörjningsgraden och avveckla stenkolsanvändningen. De kommande utmaningarna och möjligheterna presenteras mycket heltäckande i strategin. Däremot innehåller den inte tillräckligt många konkreta åtgärder i alla hänseenden.

Energiomställning

Utskottet understryker att energiomställningen måste göras kontrollerat och systematiskt genom att det nuvarande systemet förbättras. Investeringarna från energiproduktionens och industrins sida är långsiktiga. Kalkylerna för en optimal energiproduktionsstruktur kräver att nödvändiga investeringar, likaså finansiering och marknad för investeringar, samtidigt vägs in, eftersom investeringarna på sikt måste vara företagsekonomiskt lönsamma. Dessa processer intar en nyckelposition när vi utformar en energi- och klimatpolitik som bygger på förnybar energi och stöder tillväxt. I energiomställningen är det viktigt att väga in särdragen i vårt land, bland annat kallt klimat, långa transportavstånd, omfattande energiintensiv industri och råvarutillgångar, särskilt skogsbiomassa.

Enligt strategin ska användningen av förnybar energi öka så mycket att den står för mer än 50 procent av den slutliga energiförbrukningen på 2020-talet. Politikåtgärderna med målet inställt på 2030 beaktar inte bara kostnadseffektiviteten utan också behovet av ändringar i energisystemet på längre sikt. Utskottet understryker vikten av att mer effektivt och systematiskt utnyttja avfall och sidoströmmar från jordbruket, samhällen och industrin för produktion av kraftvärme och som drivmedel. Samtidigt kan miljöbelastningen reduceras, cirkulär ekonomi främjas och nödvändiga referensobjekt skapas för rena lösningar inom bioekonomi och cirkulär ekonomi. Finland bör satsa på att ta fram ny teknik och kommersialisera innovationer med tonvikten lagd på intelligenta energisystem.

Decentraliserad el- och värmeproduktion baserad på förnybar energi ska främjas enligt strategin. Målet är att öka decentraliserad småskalig produktion, huvudsakligen på marknadsvillkor och med nuvarande ekonomiska incitament. Med informationsstyrning och lokala referensobjekt vill man öka medborgarnas, företagens och den offentliga sektorns intresse för att utnyttja förnybar energi i fastighetsspecifika energilösningar. Ändringar i de ekonomiska incitamenten för decentraliserad produktion, bland annat i investeringsstöden, kommer att genomföras steg för steg en tillräckligt lång tid och med hänsyn till att kostnaderna för decentraliserad produktion minskar. Utskottet understryker att decentraliserad produktion baserad på förnybar energi har en potential, särskilt om den kombineras med intelligenta elnät.

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

Energistödssystemet nämns i strategin; både det och bidragen till programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020 (landsbygdsprogrammet) är viktiga verktyg för att främja måluppfyllelsen, särskilt vad beträffar decentraliserad produktion. Utskottet menar att det behövs ett visst handlingsutrymme för att genomföra strategin. Det är viktigt för att kunna satsa på åtgärder som står sig i konkurrensen på marknaden och som det finns efterfrågan på. Det betyder samtidigt att det finns tillräckligt stor flexibilitet mellan olika åtgärder i budgeten.

Målet att förnybara biodrivmedel ska utgöra 30 procent av drivmedlen inom transportområdet är ett ambitiöst mål, menar utskottet och framhåller att målet också ger betydande möjligheter att i större omfattning använda biomassa från trä, från jordbruket och från kommunalt avfall och träavfall för att producera biodrivmedel. Exempelvis förväntas produktionen av avancerade biodrivmedel resultera i ökad användning av biprodukter och skogsflis från skogsindustrin. För att målet ska nås måste det finnas tillräckligt stor tillgång till hållbara råvaror för produktion av biodrivmedel och en tillräckligt stor bas för råvarorna.

Det är enligt utskottet nödvändigt att använda investeringsstöden för förnybar energi till bland annat anläggningar som producerar avancerade biodrivmedel och att utnyttja avfall och sidoströmmar från jordbruket, samhällen och industrin för att producera el och värme och som drivmedel.

Globala ansträngningar för att minska växthusgasutsläppen skapar efterfrågan på rena lösningar inom energiproduktion och energiförbrukning. I samband med åtgärderna för att främja förnybar energi måste det också beaktas att vi behöver skapa en referens och en hemmamarknad för globalt expanderande lösningar och innovationer baserade på förnybar energi, resurseffektivitet och flexibla energisystem.

Utskottet understryker att energiomställningen betyder att energisystemet diversifieras. Därmed får konsumenterna en mer framträdande roll för att möjliggöra ett flexibelt system. Vid sidan av det produktionsinriktade angreppssättet måste strategin i fortsättningen bli mer konsumentinriktad. I det decentraliserade förnybara energisystemet är konsumenterna i större utsträckning aktiva småproducenter som står för en flexibel efterfrågan, och senare också lagrar energi. Digitaliseringen möjliggör marknadsmässiga decentraliserade system, men omvälvningen inom energiområdet kräver också investeringar i digitala system.

Kraftvärmeproduktion (CHP)

I Finland har kraftvärmeproduktionen (CHP) varit ett effektivt sätt att producera el och värme och de senaste åren även kyla. Elpriset är lågt och nya byggnader kräver allt mindre värme, vilket har lett till att kraftvärmeproduktionen är mindre lönsam. Dessutom har det knappt gjorts några nyinvesteringar alls de senaste åren. Det är en oroväckande utvecklingstrend, menar utskottet och anser att det behövs åtgärder för att säkerställa produktionen av kraftvärme och för att nyttiggöra inhemska bränslen. I resten av Europa går utvecklingen i motsatt riktning och kraftvärmeproduktionen ökar. I andra länder är det populärt med småskalig CHP-teknik baserad på förnybar energi, vilket kan ge tillväxt och exportmöjligheter för finländsk kompetens allt eftersom decentraliserade system för energiproduktion globalt ökar i popularitet.

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

Enligt strategin krävs det aktiva politiska insatser redan de närmaste åren om man vill öka andelen förnybar energi till 50 procent på 2020-talet och ha ett helt koldioxidneutralt energisystem 2050. Ett system för produktionsstöd till förnybar el ska införas, och dess kostnadseffektivitet säkerställs genom anbudsförfarande. Både vindkraftsprojekt och investeringsprojekt där andra förnybara källor nyttiggörs får delta. Systemet kommer emellertid bara att vara en övergångslösning eftersom också EU håller på att se över sina regler. När stödet förbereds och när det införs gäller det att se till att genomförandet är teknikneutralt för att alla produktionsformer för förnybar el ska ha samma förutsättningar att delta i upphandlingen, påpekar utskottet.

Vidare påpekar utskottet att strategin räknar med att torv ska ingå i energikällorna. Inhemska bränslen skapar arbetstillfällen i glesbygden och de behövs fortfarande som blandbränsle i dagens pannor. Ambitionen är att genom torvbeskattningen säkerställa att torven inte är mer konkurrenskraftig än skogsflis eller biprodukter från skogsindustrin, men ändå mer konkurrenskraftig än stenkol och andra importerade fossila bränslen. Det här är en bra utgångspunkt, menar utskottet. Torvbeskattningen är ett centralt styrmedel särskilt i fråga om separat produktion av värme. Enligt strategin påverkas konkurrenskraften hos olika bränslen dels av priset och skatten på torv, dels också väsentligt av priset på en utsläppsrätt.

Sidoströmmar från sågindustrin, bland annat spån och bark, är en viktig förnybar energikälla. Redogörelsen erbjuder inga relevanta lösningar på det mycket problematiska nuläget inom sågindustrin. På många sågverk står det spån- och barkhögar utan användning. Det är inte bra för sågindustrins konkurrenskraft internationellt. Utskottet påpekar att upplag av bark och spån strider mot den cirkulära ekonomin och EU:s avfallsdirektiv. Det nuvarande stödsystemet för små kraftvärmeverk fungerar inte tillräckligt bra för närvarande och användbar bioenergi omvandlas till outnyttjat avfall. Samtidigt importerar vi kontinuerligt flis från Ryssland, och det försvårar läget ytterligare för sågverken. Vi behöver snabbt få en lösning på bark- och spånproblematiken inom sågindustrin för att råvaran ska kunna nyttiggöras så effektivt som möjligt.

Skogsenergi

En grundläggande utgångspunkt för strategin är att skogsbiomassa har avgörande betydelse som förnybar energiråvara. Enligt strategin ska största delen av den skogsbaserade energin också i fortsättningen produceras på marknadsvillkor av sidoströmmarna från virkesanvändningen. Också i samband med skogsvård och virkesdrivning uppstår rikliga mängder virke som lämpar sig för användning som energi, men som inte duger till eller inte har efterfrågan som råvara för träförädlingen. Via en rad politikåtgärder lotsas skogsbiomassa vidare för att ersätta importerade fossila bränslen inom uppvärmning, kraftvärmeproduktion och transportsektorn. Investeringsstöden för förnybar energi går i första hand till kommersialisering av ny teknik, till anläggningar som producerar avancerade biodrivmedel för den icke handlande sektorn, bland annat transportsektorn, till att göra de alternativa drivmedlen inom transporter vanligare och till företagens och lantgårdarnas fastighetsspecifika el- och värmeproduktion eller annan produktion som inte omfattas av utsläppshandeln.

De närmaste åren kommer de nya och planerade massiva investeringarna inom skogsindustrin att ge större virkesanvändning i Finland. Samtidigt kommer den träbaserade energiproduktionen att öka. Produktionen av pappersmassa har ökat och det är en av orsakerna till att svartlut alltjämt

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

kommer att stå för en stor andel i vår energiproduktion. Den relativt sett största ökningen får vi dock genom den ökande användningen av skogsflis. Utskottet välkomnar att största delen av den skogsbaserade energin också i fortsättningen ska produceras på marknadsvillkor av sidoströmmarna från annan virkesanvändning. Samtidigt gäller det också att med styrmedel, exempelvis energiskatter, se till att i synnerhet skogsflis är konkurrenskraftigt i relation till fossila bränslen.

När det eventuellt är aktuellt att lägga upp nya stödmekanismer för förnybar energi är det viktigt att se till att de inte snedvrider virkesmarknaden och att effekterna av stöden följs upp systematiskt. Vid förberedelserna inför EU:s programperiod som börjar 2021 tas det också ställning till om incitamenten inom skogsbruket bör ses över. Det är enligt utskottet nödvändigt att målen för incitamentssystemet utvärderas också med avseende på målen för förnybar energi.

Biogas

Det är ett steg i rätt riktning att strategin lyfter fram biogas mer i fokus som ett led i den decentraliserade inhemska produktionen med förnybar energi. Biogasen står för en mängd outnyttjad potential. Utskottet välkomnar målet att med aktiva åtgärder öka produktionen och användningen av biogas och att bygga upp affärsverksamhet kring dem. Utskottet påpekar att biogaspotentialen till största delen är fast knuten till jordbruket. Lantgårdarna har stora mängder biomassa som lämpar sig för produktion av biogas, men den har nyttiggjorts i begränsad omfattning efter analyser av kostnader och nytta, eftersom det inte har gått att få fram tillräckligt många kostnadseffektiva användningsändamål. Dessutom har det än så länge inte gått att ta fram ett lönsamt koncept för de relativt dyra investeringarna i biogasanläggningar.

Utskottet understryker att biogasproduktionen är förknippad med stora fördelar för den cirkulära ekonomin. På lantgårdar har produktionen vissa fördelar som att omsättningen av näringsämnen blir effektivare, att utsläppen av växthusgaser sjunker, att hygien förbättras och att luktögheterna minskar. De mest lovande utsikterna för att använda biogas finns inom transportsektorn och som drivmedel i arbetsmaskiner. Det är viktigt att gasdrivna bilar och arbetsmaskiner främjas och att stödet till biogasanläggningar i fortsättningen ligger på minst samma nivå som nu.

Biogasproduktionen får bättre förutsättningar om husdjursproduktionen koncentreras till större produktionsenheter och man satsar på större regional diversitet. Fortsatt behandling av rötningsrester förbättrar möjligheterna att bearbeta gödsel för att hitta fram till en transporterbar form som kan marknadsföras och på så sätt minska den lokala näringsämnesbelastningen i områden med djurproduktion. Att sälja energi från produktion i den skala som en lantgård representerar är i dagsläget kopplat till en betydande administrativ börda. En effektiv lösning kan vara att ta fram regionala biogasanläggningar med bioraffinaderier, som på många olika sätt tar tillvara biomassa från lantgårdarna.

Som det sägs i strategin måste också nationella bestämmelser och tillståndsförfaranden förtydligas och snabbas upp för att främja produktionen och användningen av biogas. Dessutom bör lösningar som stöder biogas konsekvent främjas när Finland försöker påverka EU-lagstiftningen och förberedelserna för reglerna om statligt stöd efter 2020.

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

Åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och bevara och öka kolsänkorna

Skogen på jorden spelar en viktig roll för att begränsa klimatförändringen. Via fotosyntesen binder skogarna och annan biomassa koldioxid som kommer från atmosfären och de är viktiga kolsänkor. I Finland är skogarna en mycket stor kolsänka. På senare år har vår kolsänka varit drygt 30 procent (drygt 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter) av alla utsläpp som vårt land ger upphov till årligen. Sedan 1990 har den mängd koldioxid som kolsänkan i våra skogar binder, det vill säga den koldioxid som kommer från atmosfären och binds vid skogstillväxten, varierat mellan 22 och 50 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Det motsvarar 30–60 procent av de årliga utsläppen totalt. Skogsanvändningen kommer att öka kraftigt dels för att skogsindustrin återhämtar sig, dels för att produktionen av flytande biobränslen från träbiomassa ökar. En ökning med mer än tio miljoner kubikmeter i virkesdrivningen kräver att virkesmarknaden fungerar och att effekterna måste analyseras och bevakas i fortsättningen. Den ökande virkesanvändningen får också kolsänkorna att minska tillfälligt och särskilt 2021–2030, men utskottet understryker att skogarna sannolikt ändå kommer att tjäna som kolsänkor. Enligt vissa bedömningar börjar kolsänkorna återhämta sig efter 2030.

Utskottet framhåller att scenarierna tillämpades som bakgrundsmetod för bedömningen av skogssektorn. Naturresurscentret upprättade tre scenarier över det ackumulerade avverkningsuttaget och gjorde utifrån dem en bedömning av hur kolsänkorna i skogarna och skogens biodiversitet kommer att utvecklas. Basscenariot i strategin bygger ett av avverkningsscenarierna, där avverkningen av stamved uppgår till cirka 79 miljoner kubikmeter om året räknat i nivån 2030. Bedömningen bygger på kalkyler som Pöyry gjort av skogsindustrins uppskattningar av virkesanvändningen. Utskottet framhåller att uppskattningen av det ackumulerade avverkningsuttaget stämmer överens med målet i den nationella skogsstrategin 2025. Där uppskattas avverkningen 2025 till 80 miljoner kubikmeter. En del av den koldioxid som frisätts vid avverkning binds till träprodukter eller ersätter energi producerad med fossila bränslen.

Här vill utskottet särskilt framhålla att aktiv vård och användning av skogarna är av största vikt för skogarnas kolbindning. samtidigt gäller det att värna om skogarnas hälsa och växtkraft. Vad gäller möjligheterna att begränsa klimatförändringen kommer det att vara av extra stor betydelse att snabbt öka användningen av träprodukter med lång livscykel, exempelvis inom byggsektorn. Strategin lyfter alltför lite fram effektiva åtgärder för att främja träbyggande, menar utskottet. Det behövs konkreta åtgärder som stöder träbyggande för att användningen av trä som byggmaterial ska öka betydligt.

Sett i ett energi- och klimatpolitiskt perspektiv är det motiverat att satsa mer på att hållbart öka användningen av skogarna. Vidare påpekar utskottet att våra skogar kommer att ha kvar sin funktion som kolsänkor trots att strategin räknar med ökad virkesanvändning. I överensstämmelse med strategin anser utskottet det vara absolut nödvändigt att Finland går in för att effektivt och på bred front bedriva påverkansarbete i EU. I utlåtande JsUU 15/2016 rd – U 53/2016 rd (Markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk, LULUCF) kräver utskottet att beräkningsreglerna för LULUCF-sektorn och sättet att räkna in kolsänkor måste ändras. Med hänvisning till detta framhåller utskottet att förslagen från kommissionen innefattar avsevärda politikrisker för Finland. Utskottet anser att det måste ägnas allvarlig uppmärksamhet åt det faktum att siffrorna i kommissionens konsekvensbedömningar beträffande beräkningsreglerna för utsläppen av växt-

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

husgaser skiljer sig avsevärt från Naturresursinstitutets kalkyler som bygger på samma hypoteser. Utskottet känner mycket stor oro för att kommissionens beräkningsregler för ett skogbevuxet land som Finland kalkylmässigt kan medföra ett betydande utsläpp, trots att markanvändningssektorn och skogarna är en naturvetenskaplig sänka. Det är ett ohållbart alternativ för Finland, anser utskottet, eftersom kommissionens sätt att beräkna har stora negativa ekonomiska effekter. Följaktligen anser utskottet det fullkomligt nödvändigt att Finland i EU kan påverka den fortsatta behandlingen av frågan för att en ökande, hållbar och allsidig användning av skogarna ska vara möjlig och för att kommissionens beräkningsregler inte ska medföra kalkylmässiga utsläpp i fråga om sänkorna, utan i stället basera sig på naturvetenskapliga principer.

Jordbruket

I arbetet för att minska utsläppen av växthusgaser från jordbruket bör man komma ihåg att matproduktionen spelar en global roll. I klimatåtgärderna måste man utan vidare säkerställa att åtgärderna inte medför problem för den nationella livsmedelstryggheten. I vår finländska livsmedelspolitik måste målet vara att garantera nationell livsmedelstrygghet och god näring. Utskottet försätter att försörjningsberedskapen värnas under alla förhållanden.

Inom jordbrukssektorn härstammar utsläppen av växthusgaser från spridda biologiska utsläppskällor, vilket gör att det är en större utmaning att begränsa dem än inom många andra sektorer. I dag finns de största enskilda utsläppskällorna inom jordbruket på organisk torvmark (drygt 10 procent av åkerarealen), vilket betyder att också de mest effektiva åtgärderna bör sättas in där. Utskottet menar dock att det är absolut nödvändigt att torvmark kan odlas också i fortsättningen. Det finns kommuner där så gott som hela åkerarealen är torvmark och frågan är därför av regional relevans. Med hjälp av bättre vård går det att generera utsläppsminskningar på organisk mark och de har positiva effekter också för växtkraften i marken.

Vidare är det viktigt att utveckla odlingsmetoder som kan ge fler kolsänkor i de här områdena. Samtidigt måste man ta reda på hur åtgärderna inom den gemensamma jordbrukspolitikerna påverkar kolsänkorna i marken och inför den nya CAP-perioden lägga fram förslag för markens välfärd. Vidare är det viktigt att gå in för att odla organisk mark mångårigt utan att bereda marken och att höja grundvattennivån med reglerad täckdikning. Det finns också möjligheter att utveckla växtföljden för att diversifiera utbudet av livsmedel och foder. Utskottet vill lyfta fram forskning och utveckling som tar fram kostnadseffektiva metoder för att minska utsläppen.

Vad beträffar livsmedelskonsumtionen bör framför allt matsvinnet lyftas fram i ljuset. I framtiden stiger efterfrågan på mat internationellt. Så det gäller att effektivisera produktionen, det vill säga minska utsläppen per producerad liter eller producerat kilo.

Sammanfattning

Utskottet understryker att utgångspunkten för energipolitiken bör vara större självförsörjningsgrad i energiproduktionen, fullgod säkerhet och rimligt pris på energin. På längre sikt måste styrmedlen i energi- och klimatpolitiken i så hög grad som möjligt fungera på marknadsvillkor och under alla förhållanden säkerställa tillgång till konkurrenskraftig energi. Samtidigt är det framför allt viktigt att utveckla intelligenta och flexibla energisystem. Strategin lutar sig huvudsakligen

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

mot Finlands naturliga styrkor, till exempel våra stora biomassaresurser och den centrala ställning som träförändringsindustrin intar. En snabb och bred teknisk utveckling är nödvändig för att de uppställda målen ska nås.

För skogsindustrin som konkurrerar globalt är det synnerligen viktigt att de energi- och klimatpolitiska besluten stöder verksamhetsmöjligheter, tillväxt och förnyelse inom området. Finland måste också satsa mer på investeringar och forskning inom området ren teknik.

Strategin greppar mycket realistiskt att framtiden huvudsakligen kommer att byggas upp på befintliga strukturer som kompletteras av ny företagsverksamhet. Utskottet vill påminna om att målen i strategin är kopplade till varandra. Det betyder exempelvis konkreta mål för att öka andelen förnybar energi om man vill nå upp till målet för självförsörjning och minskade utsläpp samtidigt. Vidare understryker utskottet att energieffektivitet också i fortsättningen kommer att vara en viktig förutsättning för en fungerande energipolitik.

Utskottet anser att strategin, om den genomförs, kommer att leva upp till målen för kostnadseffektivitet. För måluppfyllelsen krävs det dock praktiska åtgärder, exempelvis att sluta använda stenkol och minska utsläppen från trafiken, som bådadera nämns som mål i strategin. Beträffande flera viktiga detaljer som berör aktörerna föreslår strategin närmare utredningar, vilket betyder att de praktiska åtgärderna ännu inte är klara till alla delar. Genomförandet av de energi- och klimatpolitiska målen kommer utan tvivel att medföra extra kostnader och kräva mer konkreta mål. När strategin genomförs måste åtgärderna var så kostnadseffektiva som möjligt för att inte konsumenternas köpkraft eller företagets konkurrenskraft ska äventyras.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.3.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jari Leppä cent
vice ordförande Reijo Hongisto saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Teuvo Hakkarainen saf
medlem Lasse Hautala cent
medlem Anne Kalmari cent
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Jukka Kopra saml
medlem Kari Kulmala saf

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Mats Nylund sv
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Harry Wallin sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

Avvikande mening

Motivering

Utskottet har yttrat sig om statsrådets redogörelse om en nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030. Strategin måste eftersträva betydande utsläppsminskningar i Finland, som hjälper oss att nå målen i Parisavtalet, det vill säga begränsa den globala uppvärmningen till mindre än 2 grader på väg mot målet 1,5 grader.

Strategin behöver dock mer ambitiösa mål och samma ambitiösa angreppssätt hade man gärna sett i utlåtandet från utskottet. Det är fullkomligt ohållbart att fortsätta använda torv i samma utsträckning som tidigare. Torv smutsar ner ännu mer än stenkol och är den energikälla som har den sämsta verkningsgraden. Följaktligen bör man ställa sig kritisk till att kraftfullt stödja torv. Också stenkol kommer att behålla sin andel av beredskapslagret som ett led i energiproduktionen. Den planerade användningen av beredskapslagret är större än hela den planerade andelen investeringar i förnybar energi före 2020-talet. Investeringar i förnybar energi är emellertid en av de allra viktigaste besluten när man vill minska utsläppen. Därför måste fokus sättas mycket kraftigt på investeringar.

I utlåtandet talar utskottet också för ökad användning av skogarna, men det är inget hållbart alternativ. Kolsänkorna i skogarna bör inte reduceras ens tillfälligt. Medlemsländerna får inte tillåtas fastställa nationella referensnivåer eller beräkningsregler för det nödvändiga antalet kolsänkor på det nationella planet utan att det görs en extern bedömning av hur kolsänkan utvecklas i verkligheten. Beräkningsreglerna måste medverka till att storleken på den årliga kolsänkan inte minskar utan snarare ökar. Skogsavverkning minskar den kolsänka som skogarna bildar. Sett i ett klimatperspektiv är det lika ohållbart som att ge upphov till utsläpp.

I stället för avverka mer skog bör man mer koncentrera sig på att nyttiggöra virke effektivare som produkter med hög förädlingsgrad. Sett i ett hållbarhetsperspektiv spelar ved också i fortsättningen en viktig roll för att uppfylla målen för användningen av förnybar energi, men det målet ska inte nås genom större avverkningar. Vi kan få ett betydande antal nya innovationer plus sysselsättnings- och exportmöjligheter i Finland om biomassa utnyttjas inom högteknik. Med vår höga utbildningsnivå och vår kompetens kunde vi höra till föregångarna bland länderna i världen. Trä är en råvara med en enorm potential för nya innovationer. Det har vi sett exempel på när träfiber används i tyger och nya material eller glukosen i träråvara nyttiggörs inom läkemedelssektorn och kemisk industri.

Också i framtiden måste vi värna livsmedelstryggheten och ett funktionsdugligt jordbruk. I utlåtandet säger utskottet att utsläppen från jordbruket härstammar från spridda biologiska källor och att det därför är en större utmaning att begränsa utsläppen. Men inte ens jordbruket kan vara något undantag. Vi måste finna medel för att minska utsläppen, precis som utskottet säger i utlåtandet. Också minskat matsvinn, som utskottet nämner i utlåtandet, måste vara ett gemensamt mål för oss alla.

Utlåtande JsUU 4/2017 rd

Både jordbrukssektorn och bioekonomin skulle kunna nyttiggöra biomassa från åkrar i betydligt större utsträckning. Studier har visat att halm, som är en biprodukt till spannmål, samt vall som växer med bidrag på trädesmark i kombination med djurspillning kalkylmässigt innehåller en energipotential på upp till 20 terawattimmar. Det är stor potential som måste tas till vara betydligt bättre än i dag. Biogasproduktion av biprodukter på lantgårdar är hållbar och förnybar energi, och produktionen kan vara en expanderingsmöjlighet för den utsatta näringsstrukturen inom jordbruket.

Möjligheterna att nyttiggöra biomassa från åkrarna kan tillföra landsbygden och landsbygdsföretagarna ny livskraft. Dessutom kommer biomassa från åkrarna att spela en betydande roll för den framtida produktionen av biodrivmedel för transportsektorn, och det är en stor fördel när vi bygger upp ett transportsystem utan fossila drivmedel.

För att kunna uppfylla ambitiösa klimat- och energimål måste Finland utvidga den decentraliserade småskaliga produktionen av förnybar energi, ta fram intelligenta elsystem och dessutom tillåta nettofakturering. Det främjar bland annat solenergi, vindkraft och olika typer av hybridlösningar för förnybar energi. Småskalig elproduktion med förnybar energi måste också kunna främjas via lagstiftningen, om det behövs.

Avvikande mening

Jag anser att ekonomiutskottet bör beakta det som sägs ovan, när det utarbetar sitt betänkande.

Helsingfors 17.3.2017

Johanna Karimäki gröna